

«СХВАЛЕНО»

рішенням педагогічної ради
Львівського ліцею з посиленою
військово-фізичною підготовкою
імені Герої Крут
протокол від 21.08.2024 р. №1.

ПРОГРАМА

запобігання та протидії булінгу (цькуванню)
у Львівському ліцеї з посиленою
військово-фізичною підготовкою
імені Героїв Крут

Львів 2024

I. АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОГРАМИ

Сьогодні гостро постає проблема агресивних проявів у міжособистісних стосунках підлітків. Набувають поширення прояви систематичної, довготривалої агресії одних підлітків по відношенню до інших учнів, коли в ситуацію прояву агресії поступово «включається» весь учнівський колектив.

Актуальність вивчення цього явища у наш час обумовлюється ще й тим, що кількість фіксованих випадків даного явища збільшується. Ситуація булінгу призводить до низки педагогічних (шкільна дезадаптація, академічна неуспішність), психологічних (психологічні розлади, закріплення в свідомості негативних уявлень про себе, зниження самооцінки, порушення соціалізації, соціальна дезадаптація), медичних (травматизація) наслідків.

Шкільний булінг за своєю природою є складним соціально-психологічним явищем. Шкільна політика, толерантне або нейтральне ставлення адміністрації або вчителів до прояву агресивних, насильницьких, ворожих дій з боку учнів та поведінка самих вчителів формує загальну атмосферу не тільки учнівського класу, але й усього закладу освіти, визначає внутрішнє життя, тобто соціально-психологічний клімат. Тому від усіх учасників освітнього процесу в ліцеї вимагається максимально нетерпиме ставлення до будь яких проявів булінгу (цькування).

Особливості освітнього процесу в комунальному закладі Львівської обласної ради «Львівський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою імені Герої Крут» (далі – ліцей) самі по собі можуть вплинути на формування неправильної системи відносин між його учасниками. Такими особливостями є:

- цілодобовий освітній процес в ліцеї;
- фізична віддаленість батьків від дітей;
- особливе згуртування навчальних взводів (класів), яке відрізняється більш інтенсивним характером виконання елементів розпорядку дня;
- процес здруження кожного взводу (класу), яке посилюється з кожним навчальним роком ліцеїстів. Це веде до появи міцних специфічних правил чи традицій всередині взводу, як стійкої соціальної групи;
- обов'язки членів колективу військового зразка нерозривно пов'язані з існуванням додаткової ієрархії (заступник командира взводу, командир відділення, стажери у виконанні обов'язків чергового/ днювального по роті тощо);
- наявність додаткових правил безпеки та додаткових заборон, пов'язаних із навчальною програмою предмету «Захист України» та користуванням навчальною зброєю.

Названі фактори вимагають від ліцеїстів чіткого та подекуди безумовного виконання вказівок старших товаришів та інструкторів, а також більш глибокої взаємодії колективу ліцеїстів під час навчання, виконання військових вправ та проживання в ліцеї.

Оскільки булінг є внутрішньогруповим процесом та передбачає специфічну групову динаміку, тому для більш глибокого розуміння механізмів його виникнення та протидії треба з'ясувати соціально-психологічні фактори.

Програма зорієнтована на реалізацію системи організаційних, психолого-педагогічних та практичних заходів, спрямованих на удосконалення системи профілактики агресивної поведінки, в першу чергу – серед ліцеїстів.

МЕТОЮ ПРОГРАМИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ) є створення безпечного освітнього середовища, що включає емоційно-психологічну та фізичну безпеку учасників освітнього процесу в ліцеї.

ЗАВДАННЯ ПРОГРАМИ:

- визначення стану, причин і передумов поширення булінгу (цькування);
- підвищення рівня поінформованості учасників освітнього процесу про форми, прояви, причини та наслідки булінгу (цькування);
- формування в учасників освітнього процесу нетерпимого ставлення до насильницьких моделей поведінки, усвідомлення булінгу як порушення прав людини;
- підвищення здатності усіх учасників навчального процесу формувати здорові та мирні стосунки з однолітками, членами сім'ї, громади, у т. ч уникати ризикованої поведінки;
- відпрацювання навичок ефективного спілкування та вирішення конфліктних ситуацій;
- розуміння інакшості кожного учасника освітнього процесу, формування толерантного ставлення до різноманітності в суспільстві, гендерної чутливості, взаємної довіри та розуміння;
- створення в ліцеї безпечного освітнього середовища.

Програма розрахована на усі категорії учасників освітнього процесу: ліцеїстів, педагогів, технічних працівників, адміністрації ліцею та батьків.

II. НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА

1. Закон України від 18 грудня 2018 року № 2657-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)».
2. Закон України від 6 червня 2024 року № 3792-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми».
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі» від 22.08.2018 №658.

4. Наказ Міністерства освіти і науки України від 02.10.2018 №1047 «Про затвердження Методичних рекомендації щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами».
5. Наказ Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 року №1646 «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти», «Порядку реагування на випадки булінгу (цькування)» та «Порядку застосування заходів виховного впливу».
6. Наказ Міністерства освіти і науки України від 26.02.2020 р. №293 «Про затвердження плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладах освіти».
7. Лист Міністерства освіти і науки України від 28.10.2014 №1/9-557 «Методичні рекомендації щодо взаємодії педагогічних працівників у навчальних закладах та взаємодії з іншими органами і службами щодо захисту прав дітей».
8. Лист Міністерства освіти і науки України від 18.05.2018 №1/11-5480 «Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству».
9. Лист Міністерства освіти і науки України від 29.12.2018 №1/9-790 «Щодо організації роботи у закладах освіти з питань запобігання і протидії домашньому насильству та булінгу».
10. Лист Міністерства освіти і науки України від 29.01.2019 №1/11-881 «Рекомендації для закладів освіти щодо застосувань норм Закону України щодо протидії булінгу».

III. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

БУЛІНГ (ЦЬКУВАННЯ) – діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

ТИПОВИМИ ОЗНАКАМИ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ) Є:

- систематичність (повторюваність) діяння;
- наявність сторін – кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);
- дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого.

ВИДИ БУЛІНГУ ТА ЙОГО ОЗНАКИ:

- *фізичне насильство* (штовхання, підніжки, зачіпання, бійки, стусани, ляпаси, нанесення тілесних пошкоджень);
- *психологічне насильство* (принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, міміка обличчя, поширення образливих чуток, ізоляція, ігнорування, погрози, жарти, маніпуляції, шантаж);
- *економічне насильство* (крадіжки, пошкодження чи знищення одягу та інших особистих речей, вимагання грошей тощо);
- *сексуальне насильство* (принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, прізвиська та образи сексуального характеру, зйомки у переодягальнях, поширення образливих чуток, сексуальні погрози, жарти);
- *кібербулінг* (приниження за допомогою мобільних телефонів, Інтернету, інших електронних пристроїв).

СУБ'ЄКТИ ТА ОБ'ЄКТИ БУЛІНГУ

- *кривдник (булер)* – учасник освітнього процесу, в тому числі малолітня чи неповнолітня особа, яка вчиняє булінг (цькування) щодо іншого учасника освітнього процесу;
- *потерпілий (жертва булінгу)* – учасник освітнього процесу, в тому числі малолітня чи неповнолітня особа, щодо якої було вчинено булінг (цькування);
- *спостерігачі* – свідки та (або) безпосередні очевидці випадку булінгу (цькування);
- *сторони булінгу (цькування)* – безпосередні учасники випадку: кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності).

ДО БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ) В ЛІЦЕЇ БУДУТЬ НАЛЕЖАТИ випадки, які відбуваються безпосередньо в приміщенні ліцею та на прилеглий території (включно з навчальними приміщеннями, приміщеннями для занять спортом, проведення заходів, коридорами, роздягальнями, вбиральнями, душовими кімнатами, їдальнею тощо) та (або) за межами ліцею під час заходів, передбачених освітньою програмою, планом роботи ліцею, а також інших освітніх заходів, що організуються в рамках освітнього процесу, в тому числі дорогою до (із) ліцею.

ОЗНАКАМИ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ) є систематичне вчинення учасниками освітнього процесу діянь стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, в тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, а саме:

- умисне позбавлення їжі, одягу, коштів, документів, іншого майна або можливості користуватися ними, перешкоджання в отриманні освітніх послуг, примушування до праці та інші правопорушення економічного характеру;

- словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи;
- будь-яка форма небажаної вербальної, невербальної чи фізичної поведінки сексуального характеру, зокрема принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, прізвиська, образи, жарти, погрози, поширення образливих чуток;
- будь-яка форма небажаної фізичної поведінки, зокрема ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, завдання ударів;
- інші правопорушення насильницького характеру.

Прояви поведінки, які можуть бути підставами для підозри в наявності випадку булінгу (цькування) учасника освітнього процесу у ліцеї:

- замкнутість, тривожність, страх або, навпаки, демонстрація повної відсутності страху, ризикована, зухвала поведінка;
- неврівноважена поведінка;
- агресивність, напади люті, схильність до руйнації, нищення, насильства;
- різка зміна звичної для дитини поведінки;
- уповільнене мислення, знижена здатність до навчання;
- відлюдкуватість, уникнення спілкування;
- ізоляція, виключення з групи, небажання інших учасників освітнього процесу спілкуватися;
- занижена самооцінка, наявність почуття провини;
- поява швидкої втомлюваності, зниженої спроможності до концентрації уваги;
- демонстрація страху перед появою інших учасників освітнього процесу;
- схильність до пропуску навчальних занять;
- відмова відвідувати заклад освіти з посиланням на погане самопочуття;
- депресивні стани;
- аутоагресія (самоушкодження);
- суїцидальні прояви;
- явні фізичні ушкодження та (або) ознаки поганого самопочуття (нудота, головний біль, кволість тощо);
- намагання приховати травми та обставини їх отримання;
- скарги дитини на біль та (або) погане самопочуття; пошкодження чи зникнення особистих речей; вимагання особистих речей, їжі, грошей;
- жести, висловлювання, прізвиська, жарти, погрози, поширення чуток сексуального (інтимного) характеру або інших відомостей, які особа бажає зберегти в таємниці;
- наявність фото-, відео- та аудіоматеріалів фізичних або психологічних знущань, сексуального (інтимного) змісту;
- наявні пошкодження або зникнення майна та (або) особистих речей.

Можливими об'єктами знущань (жертвою булінгу) можуть бути ліцеїсти, у кого є відмінності від однолітків (особливості зовнішності, манера спілкування, поведінки, незвичайне захоплення, соціальний статус, релігійна

приналежність, національність тощо). Також найчастіше жертвами булінгу стають діти, які мають:

- фізичні вади – носять окуляри, поганочують, мають порушення опорно-рухового апарату, фізично слабкі;
- особливості поведінки – замкнуті чи імпульсивні, невпевнені, тривожні;
- особливості зовнішності – руде волосся, веснянки, відстовбурчені вуха, незвичну форму голови, надмірну худорлявість чи повноту;
- недостатньо розвинені соціальні навички: часто не мають жодного близького друга, краще спілкуються з дорослими ніж з однолітками;
- страх перед школою, страх за помилку чи неуспіх, що сприймається як підвищена тривожність, невпевненість, провокуючи агресію;
- відсутність досвіду життя в колективі (так звані «домашні» діти);
- деякі захворювання: заїкання, дислалія (порушення мовлення), дисграфія (порушення письма), дислексія (порушення читання);
- знижений рівень інтелекту, труднощі у навчанні;
- високий інтелект, обдарованість, видатні досягнення;
- слабо розвинені гігієнічні навички (неохайні, носять брудні речі, мають неприємний запах) або низький рівень самоорганізації.

IV. ОСНОВНІ НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ:

I. АНАЛІТИЧНИЙ НАПРЯМ (аналіз ситуації в ліцеї, моніторинг та оцінювання).

1. Аналіз теоретичних знань щодо проблеми насильства у ліцеї: опис усіма учасниками освітнього процесу свого розуміння феномену насильства та його проявів і форм, рівень визнання наявності такої проблеми у ліцеї.

2. Аналіз ситуації у ліцеї з точки зору проявів насильства між дітьми: виявлення проблеми насильства у ліцеї, з'ясування частоти випадків насильства щодо дітей у ліцеї, поширеність різних форм та проявів насильства щодо дітей, наявність дітей-агресорів та дітей-вигнанців, здійснення аналізу місць, де ліцеїсти найчастіше зазнають насильства.

3. Визначення допомоги, якої потребують педагогічні працівники та ліцеїсти, аналіз наявних ресурсів для розв'язання проблеми насильства: ідентифікація наявних потреб персоналом ліцею та здобувачами освіти, зацікавленість педагогічного складу та адміністрації ліцею у веденні превентивної роботи та наданні безпосередньої допомоги ліцеїстам тощо.

II. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ НАПРЯМ.

1. Ознайомлення всього колективу з особливостями поширення масових негативних явищ серед учнів загальноосвітніх шкіл та загальноприйнятими у світі поняттями «булінг», «третирування», «цькування» з огляду на розуміння проблеми насильства над дітьми та його видами.

2. Вибір основних напрямів профілактичної діяльності, форм і методів роботи (наприклад, робота зі згуртування колективу ліцеїстів, інформування

про вимоги Правил поведінки ліцеїстів та покарання за їх порушення), визначення професійних обов'язків суб'єктів соціально-педагогічної роботи.

3. Формування правосвідомості і правової поведінки ліцеїстів, відповідальності за своє життя, розвиток активності, самостійності, творчості ліцеїстів, створення умов для самореалізації їх особистості.

4. Формування у педагогів та батьків навичок ідентифікації насильства як у своїй поведінці, так і в поведінці дітей з метою формування умінь виокремлювати існуючу проблему.

5. Створення у ліцеї умов недопущення булінгу та відповідного середовища щодо профілактики та боротьби з негативними соціально-педагогічними наслідками цього явища.

6. Планування узгодженої діяльності суб'єктів соціально-педагогічної діяльності (учителів, соціального педагога, практичного психолога).

7. Налагодження співпраці з центром соціальних служб сім'ї, дітей та молоді, службами у справах дітей, представниками ЗМІ, позашкільними установами, недержавними організаціями.

ІІІ. ПРОСВІТНИЦЬКИЙ НАПРЯМ.

Просвітницька робота серед ліцеїстів через соціально-психологічну та профілактичну діяльність, спрямовану на протидію насильству в умовах навчального закладу:

- лекційна робота;
- організація конкурсів, проектів, акцій, флеш-мобів, форум-театрів до Дня толерантності, Дня прав людини, Конвенції ООН про права дитини тощо;
- лекторії (кіно, відео) правових знань;
- семінари, тренінги;
- організація консультативного пункту, де всі учасники освітнього процесу можуть отримати консультації практичного психолога, соціального педагога, де можна провести зустрічі з працівниками правоохоронних органів;
- профілактична робота з педагогічним колективом;
- профілактична робота з технічними працівниками;
- профілактична робота з батьківською громадськістю.

ІV. КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНИЙ НАПРЯМ:

1. Запровадження програм корекції агресивної поведінки серед ліцеїстів, які схильні до агресії щодо інших, тренінгів із розвитку соціальних навичок, індивідуального виявлення та призупинення проявів агресії, заміни агресивної поведінки на асертивну, формування та розвитку загальнолюдських моральних цінностей, толерантності.

2. Формування у педагогів навичок ідентифікації насильства як у своїй поведінці, так і в поведінці ліцеїстів з метою формування єдиного погляду на існуючу проблему.

3. Подолання егоцентризму і розвиток емпатійних якостей, розвиток у ліцеїстів асертивних та гуманістичних комунікативних здібностей, адекватної самооцінки, самоконтролю та здатності до саморозвитку, критичності мислення, соціальної адаптованості й індивідуальних механізмів подолання важких станів і переживань.

V. ОБОВ'ЯЗКИ ПОСАДОВИХ ОСІБ ЛІЦЕЮ ЩОДО ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ ПО ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЮ)

1. Начальник ліцею:

- ✓ забезпечує створення у закладі освіти безпечного освітнього середовища, вільного від насильства та булінгу (цькування);
- ✓ розглядає заяви про випадки булінгу (цькування) та видає рішення про проведення розслідування;
- ✓ скликає засідання комісії з розгляду випадків булінгу (цькування) для прийняття рішення за результатами проведеного розслідування та вживає відповідних заходів реагування;
- ✓ повідомляє уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України та службі у справах дітей про випадки булінгу (цькування) в ліцеї;
- ✓ забезпечує виконання заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили булінг (цькування), стали його свідками або постраждали від булінгу (цькування);
- ✓ координує роботу з впровадження комплексного підходу до попередження та протидії булінгу (цькуванню) у ліцеї.

2. Заступники начальника ліцею з навчальної та навчально-методичної роботи:

- ✓ забезпечують співпрацю з педагогічним складом для впровадження тематики булінгу в навчальні програми та плани;
- ✓ здійснюють моніторинг освітнього процесу для виявлення можливих проявів булінгу серед ліцеїстів;
- ✓ організовують проведення тренінгів і семінарів для вчителів щодо виявлення, запобігання та реагування на випадки булінгу, забезпечення педагогічного персоналу актуальною інформацією та методами роботи з ліцеїстами, які є жертвами або агресорами;
- ✓ аналізують навчальні результати з метою виявлення проблем, які можуть бути пов'язані з булінгом, таких як низька мотивація ліцеїстів, проблеми з успішністю чи соціальні конфлікти;
- ✓ організовують проведення позаурочних заходів, які сприяють розвитку соціальних навичок і позитивних відносин серед ліцеїстів, таких як гуртки, спортивні секції, творчі групи тощо;
- ✓ розробляють та впроваджують системи підтримки для ліцеїстів, які постраждали від булінгу, включаючи консультації, додаткову допомогу у навчанні та інші ресурси.

3. Заступник начальника ліцею з виховної роботи:

- ✓ розробляє процедури, спрямовані на запобігання та протидію булінгу в ліцеї (накази, плани, рекомендації та інструкції для ліцеїстів, батьків та педагогічних та технічних);
- ✓ організовує проведення тренінгів, семінарів та занять для ліцеїстів, педагогів та батьків з тематики булінгу, його ознак і способів боротьби з ним;
- ✓ здійснює регулярний моніторинг ситуації в ліцеї щодо проявів булінгу, а також оцінку ефективності вжитих заходів;
- ✓ забезпечує надання психологічної підтримки та консультацій ліцеїстам, які стали жертвами булінгу, а також їхнім батькам;
- ✓ організовує зустрічі з батьками для обговорення питань, пов'язаних з булінгом, та надання їм рекомендацій щодо того, як вони можуть підтримати своїх дітей і допомогти запобігти булінгу;
- ✓ забезпечує тісну співпрацю з педагогічним колективом для забезпечення своєчасного реагування на випадки булінгу, розробку і впровадження стратегії реагування на інциденти;
- ✓ здійснює збір даних про випадки булінгу в ліцеї, їх аналіз і подання звітів адміністрації ліцею для подальшого планування заходів протидії;
- ✓ організовує доведення до учасників освітнього процесу вимоги законодавства та нормативні акти, що регулюють питання булінгу;
- ✓ розробляє виховні заходи, спрямовані на створення позитивного і безпечного середовища в ліцеї.

4. Старші офіцери-вихователі, офіцери-вихователі та вихователі:

- ✓ здійснюють постійний моніторинг поведінки ліцеїстів, спостереження за можливими ознаками булінгу;
- ✓ здійснюють заходи щодо виявлення та підтримки ліцеїстів, які можуть бути жертвами булінгу, або тих, хто є агресорами.
- ✓ проводять індивідуальні бесіди для з'ясування обставин і надання психологічної підтримки;
- ✓ проводять виховні заходи, тематичні бесіди, тренінги та семінари на теми поваги, взаєморозуміння, стосунків і боротьби з булінгом;
- ✓ організовують та проводять роботу спрямовану на розвиток емпатії та соціальних навичок;
- ✓ налагоджують тісну співпрацю з вчителями, адміністрацією ліцею та батьками ліцеїстів для виявлення і реагування на випадки булінгу;
- ✓ інформують ліцеїстів, батьків і педагогів про ознаки булінгу, його наслідки і способи протидії;
- ✓ інформують батьків про випадки булінгу та надають рекомендації щодо того, як вони можуть підтримати своїх дітей і сприяти створенню безпечного середовища;

- ✓ ведуть обліку випадків булінгу, документування інцидентів, дій, вжитих заходів і результатів. Звітують про ситуацію з булінгом і ефективність заходів;
- ✓ організують контроль за дотриманням заходів безпеки на території навчального закладу, включаючи контроль за поведінкою ліцеїстів під час перерв, у їдальні та інших загальних зонах.

5. Педагогічні працівники:

- ✓ проводять превентивну роботу з ліцеїстами щодо взаємовідносин в колективі;
- ✓ виявляють та реагують на проблеми в поведінці ліцеїстів, на конфлікти, випадки ізоляції, булінгу (цькування) або його ознак;
- ✓ беруть участь у проведенні тематичних уроків, тренінгів та виховних заходів з теми булінгу, прав людини, толерантності і взаємоповаги;
- ✓ проводять роботу над розвитком соціальних навичок у ліцеїстів, таких як комунікація, емпатія, вміння вирішувати конфлікти мирним шляхом;
- ✓ надають індивідуальну підтримку та консультації ліцеїстам, які стали жертвами булінгу, а також допомагають агресорам у розумінні та зміні їхньої поведінки;
- ✓ взаємодіють з адміністрацією і колегами для створення та підтримки безпечного і позитивного освітнього середовища;
- ✓ регулярно проходять підвищення кваліфікації та беруть участь у тренінгах з питань психології, педагогіки і соціальної роботи для отримання актуальної інформації та методів боротьби з булінгом;
- ✓ повідомляють керівництво ліцею про випадки булінгу (цькування), свідком якого вони були особисто або інформацію про випадки, яку отримали від інших осіб, вживають невідкладних заходів для припинення булінгу (цькування).

6. Медико-психологічна служба.

Посадові особи медико-психологічної служби забезпечують:

- ✓ проведення психологічної оцінки ліцеїстів, які стали жертвами булінгу, а також тих, хто здійснює булінг, для визначення їх психологічного стану і потреб;
- ✓ виявлення ознак булінгу на ранніх стадіях і своєчасне надання підтримки й допомоги для запобігання ескалації ситуації;
- ✓ надання індивідуальних консультацій жертвам булінгу для допомоги у подоланні психологічних травм і стресу;
- ✓ організацію групових сеансів для ліцеїстів, які переживають булінг, з метою створення підтримуючого середовища і розвитку навичок самозахисту та впевненості;
- ✓ проведення тренінгів і семінарів для ліцеїстів, педагогів і батьків, технічного персоналу, спрямованих на підвищення обізнаності про булінг, його наслідки і способи протидії;
- ✓ розробку і впровадження програм, що навчають навичкам ефективного спілкування, емпатії і конструктивного вирішення конфліктів;

- ✓ надання рекомендацій та підтримки вчителям і адміністрації ліцею щодо роботи з ліцеїстами, які мають проблеми, пов'язані з булінгом;
- ✓ організацію тренінгів для офіцерів-вихователів, вихователів з питань специфіки булінгу та ефективних методів роботи з ним;
- ✓ моніторинг і оцінку заходів їх коригування на основі отриманих результатів;
- ✓ надання підтримки особам, які здійснюють булінг, для змінення їх поведінки та розвитку здорових соціальних навичок.

7. Технічні працівники:

- ✓ проходять інструктажі, тренінги, або інші заняття з тематики булінгу, його ознак і способів боротьби з ним;
- ✓ вживають невідкладних заходів для припинення булінгу (цькування);
- ✓ невідкладно повідомляють керівництво ліцею про випадки булінгу (цькування), свідком якого вони були особисто або інформацію про які отримали від інших осіб;
- ✓ взаємодіють з адміністрацією і колегами для створення та підтримки безпечного і позитивного освітнього середовища.

8. Батьки ліцеїстів:

- ✓ проходять інструктажі, тренінги, або інші заняття з тематики булінгу, його ознак і способів боротьби з ним;
- ✓ вживають невідкладних заходів для припинення булінгу (цькування);
- ✓ невідкладно повідомляють керівництво ліцею про випадки булінгу (цькування), свідком якого вони були особисто або інформацію про випадки, яку вони отримали від інших осіб;
- ✓ взаємодіють з адміністрацією, педагогами та іншими батьками для створення та підтримки безпечного і позитивного освітнього середовища;
- ✓ допомагають організувати проведення позаурочних заходів, які сприяють розвитку соціальних навичок і позитивних відносин серед ліцеїстів.

V. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ:

- підвищення рівня поінформованості учасників освітнього процесу з питань профілактики та протидії булінгу;
- формування в учасників освітнього процесу нетерпимого ставлення до насильницьких моделей поведінки;
- усвідомлення булінгу (цькування) як порушення прав людини;
- підвищення здатності усіх учасників навчального процесу формувати здорові та мирні стосунки з однолітками, членами сім'ї, громади, у т. ч уникати ризикованої поведінки;
- набуття навичок ефективного спілкування та безконфліктного вирішення суперечностей в колективі;

- заохочення всіх учасників освітнього процесу до активного сприяння протидії булінгу (цькуванню);
- цінування кожного учасника спільноти, як окремої особистості, зі своїми особливостями та перевагами;
- створення безпечного освітнього середовища в закладі.

VI. ЗАХОДИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ

1. Розробка і впровадження навчальних програм для ліцеїстів, вчителів та батьків, що охоплюють теми булінгу, його наслідків і способів протидії.
2. Проведення регулярних тренінгів для особового складу та педагогів ліцею щодо навчання розпізнавати і правильно реагувати на випадки булінгу.
3. Планування та проведення заходів щодо підвищення правової обізнаності особового складу про булінг його наслідки та відповідальність.
4. Забезпечення доступу до психологічної допомоги для жертв булінгу, їхніх родин та осіб, які здійснюють булінг.
5. Проведення індивідуальних і групових консультацій щодо надання допомоги у подоланні наслідків булінгу та розвитку здорових соціальних навичок.
6. Організація заходів, спрямованих на зміцнення взаєморозуміння та підтримки в колективах.
7. Активне залучення батьків до процесу боротьби з булінгом, включаючи інформування і навчання про ознаки булінгу та способи реагування.
8. Регулярний моніторинг випадків булінгу та оцінка ефективності впроваджених заходів.

VII. ДОДАТКОВІ ПОЛОЖЕННЯ

Дана програма потребує перегляду та, за потреби, зміни чи доповнення після набуття чинності положень Закону України від 6.06.2024 року № 3792-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми» з урахуванням вимог затвердження КМУ Типової програми унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми та Порядку реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми.

Заступник начальника ліцею з виховної роботи

Петро ЛЕВУС